

מונחים בכלכלת משפחה למורים

מורים יקרים !

בדפים אלו ניסינו לתת לכם על קצה המזלג ובמילים פשוטות הסברים על מושגים שונים. במידה ותרצו להרחיב עוד בזכויותיכם, אתם מוזמנים להיכנס לאתר כל זכות ולקבל את מלא האינפורמציה והזכויות השונות [אתר כל זכות](#).

פנסיה

פנסיה: סוג של גמלה (תשלום שנתי למי שפרש מעבודתו) המשולמת בצורת **אנונה** (זרם קבוע של תשלומים המשולמים מדי פרק זמן קבוע). החל משנת 2008 חלה חובה **על המעסיק** להפריש לכל עובד אשר גילו מעל ל-20 (אישה) ו-21 (גבר). כמו כן במקרה במדובר בעבודה ראשונה מותר להתחיל להפקיד רק אחרי שלושה חודשי עובדה. בשאר המקרים, חובה להפריש כבר מהחודש הראשון.

פנסיה תקציבית: פנסיה תקציבית היא פנסיה המשולמת מהתקציב השוטף של הגוף שבו עבד הגמלאי הזכאי לה, ההפרשות להבטחת הפנסיה נעשות **רק בידי המעביד** (ולא בידי העובד). בפועל, יכול המעביד שלא להפריש לקרן, אלא להתחייב כי ישלם את הפנסיה על חשבונו ברגע שהעובד יגיע לגיל פרישה ובכך בעצם המעסיק הופך להיות הגורם המבטח. משום שהרבה מעסיקים לא צפו נכונה את מספר הפורשים שיהיו להם בעתיד ולא שמו כסף בצד, הרבה מאותן קרנות פנסיה תקציביות נקלעו לגירעונות ולא יכלו לשלם את הכסף. לכן, המדינה נחלצה לעזרתם ובמקביל סגרה את אופציית החיסכון בדרך זו. מי שהיה מבטח המשיך להיות, אך עובדים חדשים לא יכלו להצטרף. עד 2002 כל עובדי המדינה, רשויות מקומיות וגופים גדולים היו מבטחים בצורת פנסיה זו.

פנסיה צוברת: מוצר חיסכון שקיים משנת 1995. הפנסיה משולמת בעקבות צבירה של כסף. הן המעסיק והן המועסק מפרישים לקרן הפנסיה, אך חובת ההפרשה הינה רק על המעסיק והיא צריכה להיות בכל חודש ולא רק בסוף התקופה (כמו שהיה בפנסיה התקציבית) והגמלה בסוף התקופה תלויה בגובה ההפרשות שלהם. ככל שיש יותר כסף בקרן (הן מהפקדות והן מתשואות על הכסף) הגמלאי מקבל יותר בסוף התקופה.

קרן השתלמות: קופת חיסכון לשכירים, לעצמאים שנועדה במקור לשמש את העובדים למימון השתלמויות כגון כנסים מקצועיים ולימודי המשך, אולם כיום משמשת על פי רוב כאפיק חיסכון כללי לטווח בינוני. זהו האפיק היחיד שאיננו אפיק חיסכון לטווח ארוך, שנותר פטור ממס. מאחר שהמדינה אינה מטילה כל מגבלות לגבי השימוש בכסף שנצבר בקרן לאחר תום 6 שנים, ניתן לנצל לכל צורך ולאו דווקא להשתלמות.

קופת גמל: קופת גמל היא מכשיר חסכון לטווח ארוך. לכל עמית בקופת גמל חשבון נפרד בו נרשמות הפקדותיו לחשבון, משיכותיו ממנו, התשואה שנצברה על השקעתו בקופה ודמי הניהול הנגבים

מחשבוננו. כספי קופת הגמל מושקעים בהשקעות בהתאם להסדר. התשואה מחולקת בין עמיתי הקופה באופן יחסי לחלקם. הכספים המשולמים לקופה ניתנים למשיכה בגיל הפרישה בדרך של קצבה או היוון קיצבה (סכום חד פעמי) למי שזכאי לכך על פי הוראות הדין. כספים שנצברו עד לסוף שנת 2007 ניתנים למשיכה גם כסכום חד פעמי, בכפוף לעמידה בתנאי המשיכה. אפיק זה החליף את קופת הגמל לתגמולים ע"פ הוראות החוק.

קופת גמל לתגמולים (החל משנת 2008 לא ניתן להפקיד אליה) היא אפיק חיסכון פנסיוני לטווח ארוך. הכספים ששולמו לאפיק זה ניתנים למשיכה בגיל הפרישה (החל מגיל 60) בדרך של הון.

קופת גמל מרכזית לפיצויים (החל משנת 2011 לא ניתן להפקיד אליה) היא קופת גמל בה העמית הוא המעסיק שמפקיד אליה. הכספים המופקדים בקופה מיועדים לתשלום פיצויי פיטורין לעובדים.

ביטוח מנהלים: שם מסחרי ישראלי של תכנית ביטוח חיים משולבת חיסכון, המהווה את אחת החלופות המוכרות על ידי משרד האוצר לחיסכון פנסיוני. השם "ביטוח מנהלים" הינו שם מיתוגי בעיקרו, אשר נועד להעניק יוקרה לתוכנית המיועדת למעשה לכלל העובדים ולא רק למנהלים.

דמי ניהול: המחיר שאנחנו משלמים לחברת הביטוח עבור ניהול החסכונות הפנסיונים שלנו. דמי הניהול אינם סכום קבוע אלא תמיד מהווים אחוז מסויים מהחיסכון המצטבר, ולרוב גם מההפקדות עצמן.

משכנתא:

משכנתא: הלוואה הנלקחת ובגינה ממשכנים נכס כלשהו שהוא הערובה להחזרת הכסף לגוף המלווה.

קרן: החלק המקורי של ההלוואה שנלקח ללא החזרי הריבית והעמלות.

ריבית: סכום הכסף הנוסף המשולם על ידי הלווה למלווה תמורת הזכות שנותן המלווה ללווה להשתמש בסכום כסף

שפיצר: לוח שפיצר הוא לוח סילוקין בהלוואות המשפיע על ההחזר החודשי שלנו. הפירעון מחושב מראש כך שההחזר התקופתי יהיה אחיד בגובהו ויכלול בתוכו קרן וריבית.

הצמדה: דרך לשמור על ערך מסוים של חוב או התחייבות וכך לשמור על ערכו הריאלי (ערכו הראלי = כוח הקניה שלו יהיה זהה בכל תקופה שתיבחן).

מיסים

מע"מ: מס ערך מוסף בראשי תיבות מע"מ, הוא מס המוטל על צריכה ומהווה חלק אינטגרלי ממערכות מיסוי במדינות רבות בעולם. שיעור המע"מ כיום בארץ על כל המוצרים והשירותים הינו 17%

מס פרוגרסיבי: מס שאחוז התשלום שלו מסך ההכנסה עולה ככל שההכנסה עולה ז"א שעשירים משלמים יותר מס מעניים (לדוגמא מס הכנסה)

מס רגרסיבי: מס קבוע ללא קשר להכנסה לכן שיעורו בעצם קטן עם הגידול בהכנסה, ולכן מי שהכנסתו נמוכה משלם אחוז יותר גבוה מהכנסתו למיסים (לדוגמא מס קניה)

מס הכנסה: מס שמטילה המדינה על ההכנסה של תאגיד ושל יחיד. חוקי המס מתירים לנכות מההכנסה הוצאות שהוצאו בייצורה, כך שלמעשה המס מוטל על הרווח. בנוסף לניכויים של הוצאות המותרות בניכוי, לעתים ניתן לקזז הפסדים משנים קודמות או לנצל פטורים. המס הוא פרוגרסיבי וניתן ביחס לגובה ההכנסה

מס חברות: מס חברות הינו מס ישיר המוטל על רווחי החברות השונות במשק. בכל מדינה נהוגים שיעורי מס שונים וכללי המס משתנים בהתאם למשטרי המס אותן מאמצות המדינות בארץ שיעור המס הוא 23%.

מס רכישה: כל הרוכש מקרקעין במדינה חייב בתשלום מס המס מחושב לפי שווי העסקה ושווי הנכסים שיש בבעלותך ושיעוריו מתעדכנים אחת לשנה.

מס שבח: מס המוטל על רווח הון הנובע ממכירת מקרקעין בישראל או מכירת מניות.

בלו: מס עקיף (רק מי שקונה מוצר מסויים חייב לשלם אותו) בסכום קבוע על כל יחידה , הבלו תורם להכנסות המדינה אך מטרתו העיקרית היא צמצום הצריכה של המוצרים עליו הוא מוטל. בישראל מוטל מס הבלו על דלקים שונים (בנזין, נפטא, סולר, קרוסין, תערובת דלק, פחם, ביו דיזל וכד') בעבר היה גם על סוגי אלקהול שונים .

ביטוחים

ביטוח: אמצעי חוקי וכלכלי לערבות הדדית הוא מיועד לחלק בין הרבים את הנזקים העלעולים להיות למעמסה כאשר הם יפלו על יחיד ובדרך זו ניתן לנהל את הסיכון

חברת ביטוח: גוף עסקי שמנהל את הסיכונים ומוכר פוליסות (= ביטוחים) שונים לאוכלוסיות שונות ככל שהסיכון יותר נדיר והמבוטח יותר זהיר גובה הפוליסה יהיה נמוך יותר

ביטוח לאומי: חברת ביטוח הנמצאת בבעלות במדינה ומטרתה להגן עלינו מכל קטסטרופה כלכלית בדרך זו המדינה דואגת / מחייבת את כלל אזרחיה לבטח את עצמם

ביטוח בריאות: בישראל, קיימות שלוש מסגרות כיסוי בגין הוצאות בריאות, בשלושה רבדים שונים:

- **ביטוח בריאות ממלכתי** המסופק על ידי המדינה. דמי הביטוח נגבים מתוקף חוק החל משנת 2003, והכיסוי הביטוחי הוא אחיד לכל תושבי המדינה. שירותי הבריאות המכוסים על ידי ביטוח זה נקראים סל הבריאות.
 - **שירותי בריאות נוספים (שב"ן)** המוצעים על ידי קופות החולים למבוטחיהם, ומספקים כיסוי לשירותים נוספים שאינם נכללים בסל הבריאות.
 - **פוליסות ביטוח פרטיות** שמוצעות על ידי חברות הביטוח. פוליסות אלה מוצעות בנוסף או במקום השב"ן של קופות החולים.
- הביטוחים שמוצעים על ידי קופות החולים ועל ידי חברות הביטוח הפרטיות מכונים גם "ביטוח משלים", משום שהם "משלימים" את הביטוח הבסיסי המוצע על ידי המדינה
- ביטוח רכב:** בישראל ישנם שני סוגים עיקריים של ביטוחים לרכב:
- **ביטוח חובה:** ביטוח לנזקי גוף (פציעה או מוות) שעלולים להיגרם לנהג, לנוסעי הרכב או לאנשים שמחוץ לרכב בתאונת דרכים. על פי "פקודת ביטוח רכב מנועי", אסור לנהוג ברכב שאינו מבוטח בביטוח חובה. ביטוח החובה מכסה את התחומים הבאים:
 - עלויות ללא הגבלה על הוצאות רפואיות
 - פיצוי על אבדן השתכרות (עד לגובה של פי שלושה מן השכר הממוצע במשק) וכושר השתכרות
 - פיצויים על סבל וכאבים כתוצאה מן התאונה עד לגובה של כ- 150 אלף ₪
 - **ביטוח מקיף** - נקרא גם ביטוח רכוש, אינו חובה על פי חוק, וכולל שני סוגי ביטוח:
 - **ביטוח עצמי:** זהו ביטוח לנזקי רכוש שעלולים להיגרם לכלי הרכב בשל מקרים המפורטים בפוליסה (מקרה הביטוח) כתוצאה מתאונה, נזק או אסון טבע כלשהם (למשל: גניבה, חבלה, שריפה, הצפה וכדומה) ולאחריות חוקית כלפי צד שלישי בשל נזקי רכוש. לביטוח רכב פרטי ומסחרי במשקל כולל עד 4 טון - למעט רכב דו גלגלי, נקבעו בתקנה, לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תנאי מינימום מחייבים. הביטוח אינו מכסה עלויות הנובעות מבלאי של חלקי הרכב, אולם תאונה שנגרמה בשל בלאי מבוטחת במסגרת הביטוח המקיף.
 - **ביטוח צד ג':** ביטוח אחריותו החוקית של בעל הרכב לנזקי רכב ורכוש של צד שלישי שנגרמו על ידי הרכב המבוטח (למשל רכב מבוטח שפגע ברכב אחר או ברכוש שאינו רכב, כמו גדר, מבנה וכדומה).
- ביטוח חיים:** הסכם ביטוח בין חברת ביטוח למבוטח, המקנה הטבה כספית במקרה של פגיעה בגופו של המבוטח, ובעיקר במקרה מותו. ההטבה הכספית ניתנת בצורה של סכום חד-פעמי, או בצורה של קצבה חודשית. בתמורה לביטוח משלם המבוטח פרמיה חד-פעמית או תקופת

ביטוח אובדן כושר עבודה: נועד להבטיח למבוטח גמלה חודשית במקרה שיאבד את כושר עבודתו עקב מחלה, תאונה וכדומה, ביטוח זה הינו טריקי ולעיתים הוא מגדיר ספציפית אילו עבודות לא תוכל לבצע לדוגמא אנליסט ששבר את שתי רגליו ויד שמאל לא יוכל לקבל את הביטוח משום שעבודתו היא עם השכל וזה לא נפגע בתאונה.

ביטוח משכנתא: נותן ההלוואה רוצה להגן על עצמו ולכן מחייב את הלווה לקחת ביטוח משכנתא במקרה שהלווה ימות יהיה מי שיכסה את גובה ההלוואה לבנק

ביטוח דירה: ביטוח זה מכסה את שווי הקמת המבנה במקרה של נזק הוא אינו כולל בתוכו את שווי הקרקע

ביטוח רכוש: מכסה את שווי הרכוש שאותו אנו מבטחים ואת התנאים לאובדן הרכוש בעיני בחברה המבטחת על פי גובה הערכת הביטוח נקבעת גם גובה הפרמיה אותה אנו משלמים בגינו .

תלוש משכורת

תלוש משכורת: הוא המסמך המפרט את פרטי השכר ששולם לעובד ממקום עבודתו לתקופה מוגדרת על פי חוק בישראל מחויב המעביד למסור לעובד את התלוש עד ליום שבו מתבצע התשלום בפעול (לא יאוחר מה 9 לחודש)

התלוש מחולק לשלושה חלקים:

- **חלק ראשון:** כל פרטי המעביד (שם, כתובת, מצב משפחתי והגדרת המשכורת (חודשית , על פי שעות וכד) ולבסוף במקרה של הפקדת הכסף לחשבון גם פרטי הבנק.
- **חלק שני:** כולל את פירוט רכיבי השכר והאופן שבו הם חושבו (מספר ימים עבודה / שעות וכד' וסיכום אותה מכפלה). כמו כן הוא כולל רכיבי שכר נוספים כגון נסיעות דמי הבראה (חובה), אחזקת רכב , ביגוד , טלפון וכד' (רשות) ו' לבסוף בחלק זה יהיו גם כל ניכויי החובה (מס הכנסה דמי הבראה , ביטוח לאומי וכד') וניכוי הרשות (קרן השתלמות , הלוואה וכד')
- **חלק שלישי:** כולל סכומים מצטברים של ההפרשות שבצעו עד עכשיו ונבחנים בראיה שנתית (הפרשות סוציאליות כמו קרן פנסיה, קופת גמל, קרן השתלמות), ימי חופשה, ימי מחלה, ביטוח לאומי, מס הכנסה.

דמי הבראה: עובדים שהשלימו שנת עבודה אחת לפחות במקום עבודתם זכאים לדמי הבראה בהתאם לוותק שצברו(מספר ימי הזכאות מתחיל מחמישה ימים) גובה דמי הבראה ליום הוא 378 ₪ במגזר הפרטי ו 424 ₪ במגזר הציבורי.